

Observator de politici publice

Politici responsabile pentru dezvoltare durabilă

Observatorul de politici publice cuprinde analiza unor proiecte de acte legislative și normative de sensibilitate publică din agendele Executivului și Legislativului din Republica Moldova, precum și a unor informații publice, în scopul identificării potențialelor riscuri pentru interesul public.

Documentul a fost realizat în cadrul proiectului „Consolidarea statului democratic și de drept: contribuția societății civile” susținut financiar de Ambasada Regatului Olandei la București prin Programul Fondului de responsabilitate. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat poziția finanțatorilor.

Cripto-monedede „made in Moldova” – progres tehnologic sau aspirator de lichidități și spălătorie?

În ultimul timp, în spațiul public tot mai mult se discută despre realitățile și perspectivele cripto-monedelor. Autoritățile multor state și-au exprimat viziunea în acest context, dar nu au adoptat politici clare vis-a-vis de acest fenomen.

Arhitectura financiară mondială este construită în jurul a câteva instituții financiare internaționale, care decenii în șir au determinat autoritățile naționale să promoveze politici, pornind de la anumite aranjamente financiare la nivel internațional. Instituțiile de bază – Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială – nu și-au exprimat până în prezent o poziție specială vis-a-vis de cripto-monedede și viitorul acestora. Unele opinii expuse de șefii acestor instituții pe blogg-uri sau pe rețele de socializare nu reprezintă viziunea instituțiilor. Iar atâta timp cât nu există opinii oficiale ale instituțiilor, nu poate fi vorba despre discuții asupra reglementărilor și instrumentelor de monitorizare a fluxurilor financiare, direcționate tot mai des spre cripto-monedede sau blockchain. Aceasta generează anumite riscuri, inclusiv cele deja identificate de persoane din conducerea instituțiilor nominalizate.

Cum a apărut tehnologia blockchain și cripto-monedede?

În prezent, societățile devin tot mai tehnologizate și digitalizate, prestatorii de servicii financiare căutând să atragă clienții cu servicii eficiente, sigure și ieftine. Originea blockchain datează cu 2009, când un grup de

persoane, cunoscut cu un nume fals Satoshi Nakamoto, a inventat și realizat o tehnologie care permitea efectuarea transferurilor digitale anonime între persoane fără a fi necesară verificarea tranzacției de către o persoană terță (de exemplu, bancă). Inițial ideea a fost concepută pentru a facilita și autoriza transferurile cu cripto-monedede.

Cripto-monedede sunt bani digitali/electronici care folosesc criptografia/codificarea și tehnologia de blockchain pentru a facilita tranzacții sigure și anonime, ocolind sistemului bancar. Astăzi pe piață mondială virtuală circulă mii de cripto-monedede (bircoin, litecoin, ethereum), bitcoin-ul fiind cel mai cunoscut și popular.

Blockchain-ul este, în esență, o bază de date cu înscrisuri care pot fi confirmate și criptate/codificate. Fiind utilizat, el le oferă utilizatorilor o alternativă digitală a proceselor bancare, care, de regulă, sunt destul de costisitoare și birocratizate.

Cum are loc mineritul/dobândirea cripto-monedede?

Promotorii cripto-monedede spun că acestea nu pică din cer și pentru ele trebuie de muncit. Iar acest proces îl numesc mining (minerit, dobândire).

Dobândirea cripto-monedede presupune rezolvarea unui complex de probleme matematice, în acest scop fiind utilizate computere foarte puternice și performante, consumatoare de multă energie electrică. Consumul anual de electricitate de la Bitcoin este estimat la aproximativ 29,05 TWh, adică 29.000.000.000 kWh, echivalent a aproximativ 0,13% din consumul global de energie¹. Dacă cei care produc Bitcoin și-ar crea statul lor autonom, acesta s-ar afla pe locul 61 în lume, în ceea ce privește consumul de energie. În iulie 2017 consumul era estimat la 14,54 TWh. În doar câteva luni, odată cu creșterea valorii, consumul s-a dublat.

Utilitatea actuală și viitorul tehnologiei blockchain și criptomonedede

Tehnologia blockchain are o multitudine de aplicații – de la platforme bancare până la Internet of Things

¹ <https://playtech.ro/2017/bitcoin-consum-energie-minerit/>

(IoT)². În următorii ani, domeniul inteligenței digitale se va extinde, companiile elaborându-și soluții blockchain proprii.

La prima vedere, blockchain pare a fi un instrument promițător care va transforma anumite părți a IoT și va oferi soluții pentru o mai bună înțelegere a activelor, operațiunilor și a canalelor de comunicare. Blockchain nu va fi utilizabil oriunde, dar în multe cazuri va fi parte a soluției pentru utilizarea optimă a arsenalului IoT. Blockchain va putea contribui la reducerea manoperei și costurilor diferitor procese, ceea ce este aparent obiectivul final al oricărui proiect IoT.

Realitățile, care diferă de la obiectivele declarate: de la războaie valutare la războaie crypto?

Există mai multe autorități, în special monetare, care tratează cu îngrijorare evoluțiile blockchain, ca rezultat, într-o serie de țări au fost impuse anumite restricții în utilizarea acestor tehnologii. Spre exemplu, China a protestat vehement împotriva acestor tehnologii și a impus interdicții totale asupra utilizării lor și a criptomonedelor. Rusia, la fel, a interzis pe teritoriul său utilizarea tehnologiilor blockchain și crypto-monedelor. De aceeași părere este și Banca Centrală din Canada. În România, Guvernatorul Băncii Naționale a lansat un avertisment public cu referire la activele în criptomonede și eventuale riscuri pentru investitori, scopul apelului fiind descurajarea operațiilor cu monedele virtuale³. *Banca Națională a Moldovei a lansat câteva comunicate⁴, prin care a avertizat publicul că investițiile în criptovalute implică riscuri înalte.*

În alte țări autoritățile au declarat că vor susține dezvoltarea tehnologiilor respective și criptomonede. O atitudine mai deschisă față de aceste instrumente manifestă Elveția și unele țări membre ale Uniunii Europene (UE). Totuși, la nivelul conducerii UE a fost inițiată examinarea profundă a noilor tendințe pentru a formula eventuale recomandări de politici, dar acest proces va dura.

Între timp, jurnaliștii bat alarma referitor la crearea unor spații speciale pentru producerea criptovalutelor pe teritoriul Republicii Moldova în regiunea necontrolată de autoritățile din Moldova⁵. Proiectul pare să aibă conexiuni în lumea politică și de afaceri de la Moscova, Chișinău și Tiraspol. Iar legislativul de la Tiraspol a adoptat recent o lege, care oferă "cadrul

legal" pentru dezvoltarea tehnologiilor blockchain și "legalizează" criptovalutele în regiune.

Opinia unor oficiali ai FMI

Directoarea FMI Christine Lagarde a publicat recent la rubrica "Blog" un material al său dedicat părții ascunse a lumii crypto⁶. Pe de o parte, autoarea remarcă că aceste tehnologii ar putea revoluționa domeniile financiare, facilita incluziunea financiară prin oferirea unor metode noi de plată, mai ieftine, pentru cei care nu au acces la conturi bancare. Un eventual beneficiu ar fi și emiterea de către băncile centrale a valurilor digitale.

Pe de altă parte, autoarea atenționează despre necesitatea analizei riscurilor și pericolelor introducerii acestor tehnologii în economiile naționale și economia mondială. Criptovaluta, fiind atât de captivantă, devine și periculoasă. Ofertele digitale/virtuale sunt create într-o manieră descentralizată și fără implicarea unei bănci centrale, ceea ce oferă criptovalutelor și tranzacțiilor cu ele un caracter de anonimitate, asemenea tranzacțiilor în cash. Ca rezultat, sunt posibile **inginerii financiare de spălare de bani și finanțare de terorism.**

În opinia autoarei, spălarea banilor și finanțarea terorismului poate fi doar un aspect al problemei. Stabilitatea financiară ar fi alt aspect al acesteia. Creșterea rapidă a activelor crypto, volatilitatea extremă a cotațiilor acestora, precum și neclaritatea conexiunilor cu lumea financiară tradițională pot crea ușor **noi vulnerabilități și provocări stabilității financiare.**

Respectiv, guvernele și băncile centrale ar trebui să dezvolte un cadru regulator pentru a face față provocărilor. Unele instituții au început deja acest lucru. Lagarde menționează câteva exemple în acest sens. Un exemplu pozitiv este cel al FSB (Financial Stability Board) care are grijă să verifice necesitatea unor reguli noi în condițiile evoluțiilor tehnologiilor financiare. Un alt exemplu este cel al FATF (Financial Action Task Force) – instituție care a elaborat standarde de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului. Se evidențiază FATF, care a oferit deja și un suport util țărilor pentru a face față riscurilor generate de criptovalute.

Lagarde a remarcat că și FMI lucrează intens în contextul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Astfel, a fost efectuată analiza cadrului regulator în 65 de țări și oferită asistență pentru dezvoltarea capacităților în 120 de țări. Deși țările membre ale FMI au fost susținute în combaterea fluxurilor financiare ilicite, sunt necesare eforturi

² Internet of Things (IoT) este un concept de computerizare care descrie ideea de conectare a tuturor obiectelor fizice prin internet pentru a fi posibilă identificarea lor de la alte dispozitive.

³ https://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-22270149-bnr-despre-bitcoin-descurajam-orice-fel-implicare-legatura-monedele-virtuale-inclusiv-din-perspectiva-furnizarii-servicii-pentru-entitatile-care-ofera-servicii-investitii-sau-tranzactionare.htm

⁴ <https://www.bnm.md/ro/content/bnm-avertizeaza-ca-investitiile-criptovalute-implica-riscuri-inalte>

⁵ <http://unimedia.info/stiri/idei-nastrusnice-la-tiraspol--regimul-separatist-anunta-ca-va-produce-criptovaluta-147299.html>

⁶ <https://blogs.imf.org/2018/03/13/addressing-the-dark-side-of-the-crypto-world/>

adiționale pentru a controla riscurile generate de crypto-actiue și de a securitiza sistemul financiar. FMI încurajează țările să dezvolte politici care ar asigura integritatea sistemelor financiare, dar și să ofere protecția necesară cetățenilor care sunt tentați să investească în criptovalute (inclusiv prin informare corectă). În perspectivă autoritățile de reglementare ar putea folosi criptografia și inteligența artificială pentru a îmbunătăți securitatea digitală și a identifica rapid tranzacțiile suspecte și dubioase.

Moldova – încotro?

Economiile mici, precum cea a Republicii Moldova, sunt cele mai expuse riscurilor rezultate din aplicarea tehnologiilor noi sau ingineriilor financiare. *Lipsa cadrului regulator la nivel internațional și local, experiența de utilizare a Republicii Moldova în calitate de „spălătorie regională de bani murdari” creează teren fertil pentru a replica schemele de spălare de bani deja prin tehnologii noi, gen blockchain și cryptoactive, de către anumite grupuri de interese financiare din regiune/internaționale*⁷.

Aceasta ar putea crea noi provocări stabilității sistemului financiar local și probleme în funcționarea Băncii Naționale, ca promotor al politicilor monetare. Tradițional, mecanismele de transmisie a politicilor monetare⁸ ale BNM au fost îngreunate și nu au adus efectul scontat din considerentele:

- afectării economiei de politicile aplicate de regimul separatist din Tiraspol, care neoficial acceptă și folosește moneda emisă de BNM (existența unui spațiu și circuit neoficial),
- dolarizării/eurorizării economiei, inclusiv datorită remitențelor,
- existenței/introducerii unor instrumente echivalente cu ”surogat financiar” care pot fi puse în circuitul monetar (de exemplu, tichete de carburanți, tichete de masă).

În aceste condiții, autoritățile din Republica Moldova ar trebui să vină cu o analiză profundă a riscurilor pe care le comportă tehnologiile blockchain și crypto-actiue, mai ales în condițiile legalizării și inițierii unor asemenea proiecte în regiunea separatistă din stânga Nistrului, precum și să propună măsuri de soluționare și de reglementare a acestor riscuri.

BNM ar trebui să expună un punct de vedere oficial vis-a-vis de intențiile autorităților din regiunea

separatistă pentru descurajarea pornirilor de producere a crypto-monedelor.

ANRE ar trebui să clarifice formarea prețurilor de achiziție a energiei electrice din regiune, prin auditarea costurilor, pentru a elimina orice suspiciune de includere în preț a costurilor de producere a crypto-actiuelor prin subvenționări încrucișate și costuri suportate de consumatori.

Este indicată convocarea Consiliului Suprem de Securitate pe problematica respectivă, având în vedere complexitatea problemei și riscurile care pot afecta Republica Moldova, atât pe plan intern, cât și regional, dacă regimul separatist devine un centru generator de probleme majore sistemelor financiare naționale din regiune și la nivel mondial.

Parlamentul Republicii Moldova ar trebui să formuleze o poziție clară privind amenințările/riscurile de securitate economică, financiară și politică pe care le comportă aceste tehnologii, în special de spălare de bani și de finanțare a terorismului. În acest context, este necesară ajustarea Legii cu privire la combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, având în vedere riscurile legate de cryptoactive.

Totodată ar trebui examinate cu maximă atenție și prudentă materialele de popularizare și loializare a populației plasate de anumite grupuri media⁹, apropiate guvernării de la Chișinău, fără a oferi informații depline publicului vis-a-vis de riscurile tehnologiilor blockchain și cryptovalute. Astfel de materiale sunt contrare, ca mesaj, efortului și avertismentelor lansate de BNM pentru a atenționa populația despre faptul că ”criptovalutele nu sunt potrivite pentru a fi utilizate ca mijloc de plată și prezintă un grad de investiție extrem de speculativ”.

**TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
MOLDOVA**

Tel. 20-34-84, 20-34-85
E-mail:
office@transparency.md
www.transparency.md

Str. „31-August 1989”,
nr.98, of. 205, Chișinău,
MD-2004, Republica
Moldova

⁷ <https://www.rise.md/articol/decriptarea-operatiunii-onecoin/?lang=ru>

⁸ Mecanismul de transmisie a politicii monetare reprezintă totalitatea canalelor prin care banca centrală, utilizând un set variat de [instrumente de politică monetară](#) poate influența dinamica cererii agregate și a prețurilor din economie.

⁹ http://www.prime.md/ro/viitorul-bate-la-usa-detinatorii-de-bitcoin-pot-face-cumparaturi-in-moldova_65205.html, https://www.publika.md/criptovaluta-castiga-teren-in-moldova-un-magazin-de-mobila-din-capitala-a-inceput-sa-accepte-platile-in-bitcoin_2989634.html, http://www.canal3.md/ro/moneda-viitorului-bate-la-usa-un-magazin-de-mobila-din-moldova-accepta-bitcoinul-in-calitate-de-mijl_58660.html